

УДК 327.51(1-622НАТО)(4-672ЄС):355.01(470:477)
DOI: 10.24919/2312-2595.13/55.283183

Леся КОЦУР

кандидат історичних наук, доцент кафедри політології,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі, Сухомлинського, 30,
Переяслав, Київська обл., 08401 (dombrovska_ne@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8996-1606>

Бібліографічний опис статті: Коцур, Л. (2023). Стратегії підтримки України від ЄС та НАТО у відповідь на повномасштабну агресію Російської Федерації. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць ДДПУ імені Івана Франка. Серія Історія*, 13/55, 177–193. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.13/55.283183>.

СТРАТЕГІЇ ПІДТРИМКИ УКРАЇНИ ВІД ЄС ТА НАТО У ВІДПОВІДЬ НА ПОВНОМАСШТАБНУ АГРЕСІЮ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Анотація. *Мета дослідження спрямована на виявлення нових підходів підтримки України від Європейського Союзу (ЄС) та Організації Північноатлантичного договору (НАТО) в умовах першого року повномасштабної російсько-української та визначення рівня їх ефективності у протистоянні російській агресії. Методологія дослідження спирається на історико-генетичний метод, оскільки аналіз окреслених стратегічних підходів уможливив виявити усталені та нові властивості у поведінці як ЄС, так і НАТО щодо України. Своєю чергою, компаративний аналіз дав змогу не тільки порівняти моделі поведінки організацій у макрокризівій ситуації, а й виявити нові підходи умиротворення агресивної держави, яка має потужний запас нуклеарної зброї.*
Висновки. *Характеристика наявних стратегій підтримки України від ЄС та НАТО в умовах повномасштабної російської агресії насамперед розвіює російські*

© Леся Коцур, 2023

міфи про те, що євроатлантичні структури є неспроможними, слабкодушними й розбалансованими. ЄС і НАТО продемонстрували небувалу єдність та стійкість перед новими викликами. На додаток, війна в Україні показала світу ці організації як ефективні механізми, стійкі до опору макрокризових явищ, особливо якщо говорити про ЄС, який в останнє десятиліття переживав глибокі внутрішні суперечності. Зокрема, саме ЄС став центром опору, воєнної, фінансової та гуманітарної підтримки для України. Створення безперешкодних умов перетину кордону для вимушених переселенців з України, дало можливість зберегти не тільки фізичне, а й психічне та моральне здоров'я багатьох українських громадян. Своєю чергою, НАТО також продемонструвало непохитність принципів задекларованих у Договорі. З перших годин війни НАТО виступило у ролі стратегічного координаційного центру з надання Україні різнобічної допомоги, і особливо військової. Також Альянс застосував усі можливі ресурси з метою посилення геополітичного тиску на Російську Федерацію. Загалом, хоч стратегії підтримки України у ЄС та НАТО децю відрізняються, важливим є те, що вони поліваріантні й супроводжуються виваженістю та послідовністю.

Ключові слова: Україна, Європейський Союз, НАТО, стратегія, підтримка, союзники.

Lesia KOTSUR

PhD in History, Senior Lecturer, Assoc. Prof. of Department of Political Sciences Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, Sukhomlyns'kogo, 30, Pereiaslav, Kyiv region, 08401 (dombrovska_ne@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8996-1606>

To cite this article: Kotsur, L. (2023). Stratehii pidtrymky Ukrainy vid YeS ta NATO u vidpovid na povnomasshtabnu ahresiiu Rosiiskoi Federatsii [EU and NATO supporting strategies for Ukraine in response to the full-scale aggression of the russian federation]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia Istoriiia – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical*

University, 13/55, 177–193. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.13/55.283183> [in Ukrainian].

EU AND NATO SUPPORTING STRATEGIES FOR UKRAINE IN RESPONSE TO THE FULL-SCALE AGGRESSION OF THE RUSSIAN FEDERATION

Summary. *The purpose of the study is to identify new approaches to support Ukraine from the European Union (EU) and the North Atlantic Treaty Organization (NATO) in the conditions of the first year of full-scale russian-Ukrainian war and to determine the level of their effectiveness in resisting Russian aggression. The **research methodology** is based on the historical-genetic method, since the analysis of the outlined strategic approaches made it possible to identify established and new properties in the behavior of both the EU and NATO to Ukraine. The comparative analysis made it possible not only to compare the behavior models of organizations in a macro crisis situation, but also to identify new approaches to pacifying an aggressive state that has a powerful stockpile of nuclear weapons. **Conclusions.** Characterization of the existing strategies of support for Ukraine from the EU and NATO in the conditions of full-scale russian aggression first of all dispels Russian myths that Euro-Atlantic structures are incapable, weak-minded and unbalanced. The EU and NATO have demonstrated unprecedented unity and resilience in the face of new challenges. In addition, the war in Ukraine showed the world these organizations as effective mechanisms resistant to resistance to macro-crisis phenomena, especially if we talk about the EU, which in the last decade experienced deep internal contradictions. In particular, the EU has become the center of resistance, military, financial and humanitarian support for Ukraine. The creation of unhindered border crossing conditions for forced migrants from Ukraine made it possible to preserve not only the physical, but also the mental and moral health of many Ukrainian citizens. In its turn, NATO has also demonstrated steadfastness in the principles declared in the Treaty. From the first hours of the war, NATO acted as a strategic coordinating center for the provision of multifaceted assistance to Ukraine, especially military assistance. The Alliance also used all possible resources to increase geopolitical pressure on the Russian Federation. In general, although the strategies for supporting Ukraine in the EU and NATO are different, it is*

important that they are multivariate and accompanied by prudence and consistency.

Key words: *Ukraine, European Union, NATO, strategy, support, allies.*

Постановка проблеми. Упродовж тривалого часу на пострадянському просторі російська пропаганда формувала образ Європейського Союзу (*дали* ЄС) та Організації Північноатлантичного договору (*дали* НАТО) як структур, що себе вичерпали й нездатні запропонувати потенційним членам цих організацій надійних політико-економічних та безпекових гарантій для успішного розвитку. Особливо активно цей образ неспроможності структур поширювався серед населення України, яке з кожним роком все більше схилялося до думки, що Україна повинна якнайшвидше інтегруватися у євроатлантичний простір. Як наслідок, така риторика подекуди мала успіх, зокрема, й через присутність у низці європейських країн таких, як Німеччина й Франція, консервативних еліт, які мали тісний політичний зв'язок із нинішнім російським політичним керівництвом й не бажали ескалації конфлікту в Україні. Проте нещодавні зміни політичних еліт у цих країнах та дедалі агресивніша політика Російської Федерації (*дали* РФ) включно з повномасштабним вторгненням в Україну 24 лютого 2022 р. сприяли появі нових стратегій реагування на безпекові виклики, як у ЄС, так і НАТО та виробленню дієвих механізмів підтримки держави, яка перебуває у конфлікті.

Аналіз досліджень. Запропонована у статті проблематика ще не стала предметом вивчення серед широкого кола дослідників, проте вже з'являються окремі напрацювання, які частково торкаються окресленої теми. Зокрема мова йде про колективну аналітичну доповідь співробітників Національного інституту стратегічних досліджень (НСІД) О. Александрова, О. Борділовської, А. Веселовського, А. Гриценка, О. Давимуки, В. Орлика, М. Паламарчука та В. Ярмоленка, у якій автори аналізують зміни безпекової та зовнішньої політики провідних демократичних держав унаслідок широкомасштабного вторгнення Росії в Україну і трансформації відносин між ними (Александров, Борділовська, Веселовський, 2023). Також особливості становлення політики ЄС до України, як стратегічного напрямку зовнішньої політики

висвітлені у статті С. Віднянського (Віднянський, 2022). Проте у зв'язку з виникненням нових загроз, пов'язаних з війною в Україні, ЄС і НАТО часто змінюють стратегії поведінки щодо підтримки України, тому окреслена проблематика потребує більш детального розгляду.

Мета дослідження полягає у виявленні нових стратегій підтримки України від ЄС і НАТО в умовах першого року повномасштабної російсько-української та визначення рівня їх ефективності у протистоянні агресору.

Виклад основного матеріалу. Насамперед варто зауважити, що повномасштабне вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 р. викликало миттєву реакцію євроатлантичної спільноти. Вже 25 лютого 2022 р. у Брюсселі відбулося засідання держав і урядів НАТО, щоб обговорити найтяжчу загрозу євроатлантичній безпеці за останні десятиліття. Примітно, що на запрошення Генерального секретаря у засіданні взяли участь нейтральні країни – Фінляндія й Швеція, та керівництво Європейського союзу. Вони закликали міжнародну спільноту беззастережно засудити цей безсовісний напад, а також заявили про цілковиту солідарність із демократично обраними президентом, парламентом та урядом України, а також з мужнім народом України. На додаток НАТО і ЄС домовилися про координацію зусиль щодо протидії російській агресії спільно з відповідними зацікавленими сторонами та іншими міжнародними організаціями (Заява..., 2022).

У цьому контексті варто звернути увагу, що після початку ескалації конфлікту основним центром опору та воєнної підтримки для України стали саме країни Європи на чолі з ЄС, НАТО ж виступило тіншовим координаційним центром з питань допомоги Україні (Коцур, 2022). Вочевидь, такий сценарій був не випадковий, адже через відсутність розуміння того, як РФ відреагує на відкриту підтримку України з боку НАТО, саме ЄС став форпостом й ініціатором надання допомоги Україні. Також важливо, що кожна зі структур виробила свій сценарій підтримки України, який згодом було закріплено в межах нової безпеково-оборонної стратегії ЄС під назвою «*Стратегічний компас*», яку було схвалено 21 березня 2022 р. (A Strategic..., 2022; A Strategic..., 2023; Statement..., 2022) та в рамках Стратегічної концепції НАТО, ухваленої на

Мадридському саміті 29–30 червня 2022 р. (Стратегічна..., 2022, с. 1–2).

Оскільки головний удар на себе прийняв ЄС, виділивши на підтримку України близько 70 млрд євро (Допомога..., 2023), то варто розглянути насамперед стратегії ЄС з підтримки України упродовж 2022 р.

1. Військова допомога. Зазвичай ЄС не здійснює військової допомоги для третіх сторін. Проте війна в Україні стала винятком. І станом на листопад 2022 р. військової допомоги Україні було виділено на 8 млрд євро (це близько 45 % від обсягу тієї допомоги, яку Київ отримує від США). Тільки в рамках Європейського фонду миру (EPF) та EUMAM Ukraine ЄС виділив Україні шість траншів військової допомоги у сумі 3,6 млрд євро, спрямованих на забезпечення необхідного нелетального обладнання та матеріалів, а також послуг для підтримки навчальної діяльності (Загальна..., 2022; Ukraine: Council..., 2023).

2. Макрофінансова допомога і бюджетна підтримка. У 2022 р. ЄС виділив 7,2 млрд євро у вигляді макрофінансової допомоги (МФД) від ЄС і 620 млн євро у вигляді бюджетної підтримки. Так, 500 млн бюджетної підтримки стали частиною внесків у рамках глобальної кампанії зі збору коштів Stand Up for Ukraine (Stand..., 2023). Ці ресурси допомогли задовольнити на місцях нагальні житлові й освітні потреби громадян України, а також потреби сільськогосподарської галузі. Загальна сума підтримки Україні, надана або гарантована упродовж року з бюджету ЄС, склала 11,6 млрд євро (Допомога..., 2023).

3. Гуманітарна допомога. Після початку російського повномасштабного вторгнення в Україну 24 лютого 2022 р. гуманітарну допомогу запропонували 32 країни, які упродовж року в рамках Механізму цивільного захисту ЄС доставили в Україну 89000 тонн гумдопомоги. Як наслідок, цей механізм упродовж року було активовано 106 разів (EU Civil..., 2023), з метою допомогти здолати продовольчу та енергетичну кризи. На додаток – ЄС важливо було діяти у цій ситуації швидко й злагоджено, хоча це не завжди вдавалося (European..., 2022).

4. Створення логістичних центрів екстреної допомоги та допомога із резерву rescEU. Ці ініціативи ЄС спрямовані насамперед на забезпечення населення медичними засобами, модулями

тимчасового житла і генераторами електроенергії, а також спеціалізованим обладнанням для реагування на ризики для громадського здоров'я, як-от хімічні, біологічні, радіологічні та ядерні загрози тощо (rescEU..., 2023).

5. *Прийняття та облаштування вимушених переселенців України в країнах Європи.* Нагадаємо, що ЄС розгорнув безпрецедентну підтримку для громадян України, які тікали від війни. Цю політику організація здійснює у рамках Директиви про тимчасовий захист від 4 березня 2022 р. На відміну від громадян інших країн, українці отримали безперешкодний доступ до країн ЄС, підтримку в освіті, доступ до робочих місць й житла тощо (EU Solidarity..., 2023).

6. *Шляхи солідарності.* У межах цієї стратегії країни-члени ЄС виступили коридорами для українського аграрного експорту, а також експорту та імпорту інших товарів. Як наслідок, допомогли експортувати з України приблизно 32 млн тонн сільськогосподарської продукції (EU Допомога..., 2023).

7. *Політична підтримка.* У цьому сенсі показовими є події 23 червня 2022 р., коли країни ЄС погодили кандидатуру України на членство ЄС; також системні заходи із запровадження санкцій проти РФ упродовж року (Підсумки..., 2023).

8. *Підтримка й розвиток демократії в Україні.* Перспектива членства України в ЄС потребує зміцнення та поширення ідей демократії в Україні навіть попри війну, насамперед у середовищі громадянського суспільства та військових щодо контролю за своєю територією (Youngs, 2022, р. 6). Оскільки щороку рівень демократії в країнах знижується, то ЄС реалізує в Україні низку програм, які навпаки сприяють зміцненню демократичного середовища. Навіть вважається, що зміцнення та розвиток демократії в Україні має стати зразком для наслідування менш демократичними країнами (Interview..., 2022).

9. *Підтримка України на дипломатичному фронті.* Досягнення консенсусу щодо підтримки України є найуразливішою складовою ЄС, а тому зміцнення комунікації продовжує бути одним із найважливіших стратегічних пріоритетів ЄС. На додаток, низка європейських дипломатів спільно з українським МЗС працюють над виробленням контрпропагандистських меседжів, які потім дипломати ретранслюють до світової громадськості, зокрема лідерів

тих країн, де мають сильний авторитет (Українсько-італійські..., 2023).

Стратегії підтримки України від країн-членів НАТО хоч і не суттєво, проте все ж відрізняються. Насамперед варто зауважити, що Альянс має потужну фінансову подушку, адже упродовж 2022 р. члени НАТО надали Україні підтримку на суму майже 150 млрд євро, 65 млрд з яких – військова підтримка (НАТО..., 2023).

1. Військова підтримка. Вже на другий день повномасштабного російського вторгнення в Україну, Генсек НАТО Єнс Столтенберг заявив: «На сьогоднішній зустрічі, на саміті НАТО з ЄС, Фінляндією та Швецією, члени Альянсу оголосили, а також поінформували всіх членів Альянсу про тип зброї, тип підтримки України. І деякі з них також включають системи протиповітряної оборони. Отже, члени НАТО надають і продовжать надавати Україні військову підтримку, а також інші види обладнання» (Press..., 25 Feb., 2022). Важливо, що під іншими видами озброєння малися на увазі й протитанкові засоби, боєприпаси, амуніція тощо. Проте якщо говорити надання важкого озброєння Україні, яке розпочалося з квітня 2022 р., то в НАТО вимушені були обрати іншу тактику – розпиленої, а не колективної допомоги Україні – тобто передачу зброї й техніки країни здійснювали переважно в одноосібному порядку з мінімальним привертанням уваги РФ до Альянсу. Генсек НАТО навіть намагався розлого не коментувати ситуації з постачанням важкого озброєння, а в інформаційній площині фокус уваги взагалі був зміщений на Швецію й Фінляндію як потенційних учасників Альянсу (Doorstep..., 06 Apr., 2022). До того ж саме НАТО виступало гарантом безпеки щодо постачання далекобійної військової допомоги в Україну, яку погрожувала знищити РФ, застосувавши хімічну зброю (Лавров..., 2022; Путін..., 2022; НАТО..., 2022), а також суттєво сприяло модернізації спроможностей ЗСУ, з метою переходу українських військ на стандарти НАТО (Коцур, 2022).

2. Воєнно-стратегічна підтримка. Попри те, що цей рівень підтримки має розмиту форму, він є не менш важливий.

Так, у перші дні війни в країнах НАТО були розгорнуті сили швидкого реагування й розвідки (130 літаків, 200 кораблів у різних регіонах, три ударні авіаносні групи), які інформували українську сторону про активність російських військ, як в Україні, так і за її

межами (Press..., 25 Feb., 2022; Press..., 04 Mar., 2022; Press..., 08 Mar., 2022). Важливо, що основні сили НАТО були розміщені по кордону з РФ. Ці кроки мали радше психологічний ефект, адже пропри усю брутальність РФ, Альянсу вдалося на певний час затримати перекидання додаткових підрозділів росіян в Україну з північних кордонів РФ (Кремль..., 2022).

Також варто нагадати, що рівень підтримки України суттєво залежить від рівня стратегічної комунікації між країнами членами Альянсу. Тому з перших днів повномасштабної війни була налагоджена системна комунікація між міністрами оборони й міністрами закордонних справ країн-членів Альянсу, яка сприяла зміцненню єдності в самій організації та виробленню політики реагування на агресію (Press..., 25 Feb., 2022; Press..., 08 Mar., 2022). У цьому контексті варто згадати й про посилення політичного та воєнного діалогу між командуванням НАТО і Головнокомандувачем Збройних сил України – Валерієм Залужним, очільником МЗС – Дмитром Кулебою, Міністром оборони України – Олексієм Резніковим, з метою координації дії щодо воєнного та оборонного планування (Opening..., 2022). Насамперед мова йде про оперативно-тактичний рівень планування військових операцій й політико-дипломатичний діалог щодо надання військової техніки Україні, а також підвищення бойових спроможностей українських сил оборони.

У контексті стратегічного виміру підтримки України можна розглянути й запрошення до членства в НАТО нейтральних країн – Швеції й Фінляндії (Stoltenberg..., 2022). Цим жестом у НАТО продемонстрували, що не дозволять РФ диктувати геополітичний порядок денний у регіоні. Також прецедент із залученням нових членів Альянсу за прискореною процедурою спричинив дискусію щодо вироблення нових механізмів залучення учасників зокрема й тих, що перебувають в умовах конфлікту та навштовхуються на опір з боку окремих членів Альянсу. За приклад може слугувати вступ Угорщиною руху України в НАТО, яке відбувалося з 2017 р. і яке вдалося здолати тільки у березні 2023 р. (Сидоренко, 2023).

Висновки. Таким чином, характеристика наявних стратегій підтримки України від ЄС та НАТО в умовах повномасштабної російської агресії насамперед розвіює російські міфи про те, що

євроатлантичні структури є неспроможними, слабкодушкими й розбалансованими. ЄС і НАТО продемонстрували небувалу єдність та стійкість перед новими викликами. На додаток, війна в Україні показала світу ці організації як ефективні механізми стійкі до опору макрокризових явищ, особливо якщо говорити про ЄС, який в останнє десятиліття переживав глибокі внутрішні негаразди. Зокрема, саме ЄС став центром опору, воєнної, фінансової та гуманітарної підтримки для України. Створення безперешкодних умов перетину кордону для вимушених переселенців з України, уможливило зберегти не тільки фізичне, а й психічне та моральне здоров'я багатьох українських громадян. Своєю чергою, НАТО також продемонструвало непохитність принципів, задекларованих у Договорі. З перших годин повномасштабної війни НАТО виступило у ролі стратегічного координаційного центру з надання Україні різнобічної допомоги, і особливо військової. Також Альянс застосував усі можливі ресурси з метою посилення геополітичного тиску на Російську Федерацію. Загалом, хоч стратегії підтримки України у ЄС та НАТО дещо відрізняються, важливим є те, що вони поліваріантні й супроводжуються виваженістю та послідовністю.

Джерела та література

- Александров, О., Борділовська, О., & Веселовський, А.** (2023). Міцніший союз: консолідація демократій унаслідок широкомасштабної агресії Росії проти України : аналіт. доп.. Київ : *НІСД*, 75.
- Віднянський, С.** (2022). Україна – Європейський союз: новий етап взаємовідносин в умовах російсько-української війни 2014–2022 рр. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*, 31, 10-37.
- Допомога ЄС Україні. *Європейська Комісія*. https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine_uk
- Загальна військова допомога Україні з боку ЄС і країн-членів сягає €8 мільярдів. *Укрінформ*, 14 листопада 2022. <https://www.ukrinform.ua/ubric-ato/3614263-zagalna-vijskova-dopomoga-ukraini-z-boku-es-i-kraincleniv-sagae-8-milardiv-evro.html>.
- Заява глав держав і урядів НАТО щодо нападу Росії на Україну. *North Atlantic Treaty Organization, Issued on 25 Feb. 2022*. https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_192489.htm?selectedLocale=uk.

- Коцур, Л.** (2022). Співробітництво України з НАТО в умовах воєнного стану. *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції на тему: «Трансформація системи публічного управління в умовах воєнного часу» (3 червня 2022 року)*, Переяслав, 160-164. <https://drive.google.com/file/d/13p-jfrCOFd50sTemoBp7a132liDFhH0q/view>.
- Кремль перекинув в Україну майже всі свої війська з кордонів Північної Європи – ЗМІ. *Слово і діло*, 29 вересня 2022. <https://www.slovoidilo.ua/2022/09/29/novyna/suspilstvo/kreml-perekynuv-ukrayinu-majzhe-vsi-svoyi-vijska-kordoniv-pivnichnovi-yevropy-zmi>.
- Лавров намагається залякувати світ «неприйнятною ескалацією», якщо Україні дадуть далекобійну зброю. *Слово і Діло*, 27 травня 2022. <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/27/novyna/svit/lavrov-namahayetsya-zalyakuvaty-svit-nepriyjn-yatnoyu-eskalacziyeyu-yakshho-ukrayini-dadut-dalekobijnu-zbroyu>.
- НАТО застерігає росію від використання хімічної зброї в Україні. *Українформ*, 23 березня 2022. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3437820-nato-zasterigae-rosiu-vid-vikoristanna-himicnoi-zbroi-v-ukraini.html>.
- Підсумки відносин Україна-ЄС у 2022 році. *Представництво Європейського Союзу в Україні*, 12.01.2023. <https://cutt.ly/y9EczyH>.
- Путін пригрозив новими ударами по Україні через західні поставки зброї: «Туди, куди ще не бив». *Слово і Діло*, 5 червня 2022. <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/05/novyna/bezpeka/putin-pryhrozynovymy-udaramy-po-ukrayini-cherez-zaxidni-postavky-zbroyi-tudy-kudy-shhe-ne-byv>.
- Сидоренко, С.** (2023). У Орбана забрали вето: як вдалося зняти угорську блокаду зустрічей Україна-НАТО. *Європейська правда*, 22 березня. <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/03/22/7158449/>.
- Столтенберг: Ми сьогодні продемонстрували, що двері НАТО – відкриті. *Українформ*, 29 червня 2022. <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3518270-stoltenberg-mi-sogodni-prodemonstruvali-so-dveri-nato-vidkriti.html>.
- Стратегічна концепція НАТО – 2022: ухвалена главами держав і урядів на Мадридському саміті НАТО 29 червня 2022 року*. НАТО, 2022. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept-ukr.pdf.
- Українсько-італійські діалоги. *Політичні студії*, 5 травня 2023. <https://www.facebook.com/Ua.Politicus>.

- A Strategic Compass for a stronger EU security and defence in the next decade. *Council of the EU*, Press release 21 March 2022. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade/>.
- A Strategic Compass for Security and Defence. *The Diplomatic Service of the European Union*, 2023. https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en.
- Doorstep statement by NATO Secretary General Jens Stoltenberg ahead of the meeting of NATO Ministers of Foreign Affairs on 6 and 7 April 2022. *NATO*, 06 Apr. 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_194326.htm?selectedLocale=en.
- Doorstep statements by NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the Minister of Foreign Affairs of Ukraine, Dmytro Kuleba. *NATO*, 07 Apr. 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_194508.htm?selectedLocale=en.
- EU Civil Protection Mechanism. *European Commission*. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en
- EU Solidarity with Ukraine. *European Commission*. https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/information-people-fleeing-war-ukraine_en
- European Council meeting (15 December 2022) – Conclusions. *European Council*, Brussels, 15 December 2022. (OR. en), EUCO 34/22; CO EUR 29, CONCL 7. <https://www.consilium.europa.eu/media/60872/2022-12-15-euco-conclusions-en.pdf>.
- Interview | Richard Youngs: Democratic Quality of States is Diminishing. *Civil Georgia*, 2022. <https://civil.ge/archives/511062>.
- NATO Secretary General at EU Defence Ministerial: we must boost ammunition stockpiles, ramp up production, 08 Mar. 2023. *North Atlantic Treaty Organization*, https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_212610.htm?selectedLocale=en.
- Opening remarks by NATO Secretary General Jens Stoltenberg at the meeting of the North Atlantic Council with Finland, Georgia, Sweden, Ukraine and the European Union. *NATO*, 16 Mar. 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_193190.htm?selectedLocale=en.
- Press conference by NATO Secretary General Jens Stoltenberg following the extraordinary virtual summit of NATO Heads of State and Government.

NATO, 25 Feb. 2022.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_192455.htm?selectedLocal=e=en.

Press conference by NATO Secretary General Jens Stoltenberg following the Extraordinary meeting of NATO Ministers of Foreign Affairs. NATO, 04 Mar. 2022.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_192739.htm?selectedLocal=e=en.

Press conference with NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the President of Latvia, Egils Levits. NATO, 08 Mar. 2022.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_192804.htm?selectedLocal=e=en.

rescEU. *European Commission*. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/resceu_en

Stand Up for Ukraine campaign raises €9.1 billion. *European Commission*. https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine/stand-ukraine-global-campaign_en

Statement of the heads of state or government, meeting in Versailles, on the Russian military aggression against Ukraine, 10 March 2022. *European Council, Statements and remarks*, 11 March 2022.

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/11/statement-of-the-heads-of-state-or-government-on-the-russian-aggression-against-ukraine-10-03-2022/>.

Ukraine: Council agrees on further military support under the European Peace Facility. *Council of the EU*, Press release, 2, February 2023.

https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/02/02/ukraine-council-agrees-on-further-military-support-under-the-european-peace-facility/?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Ukraine%3A+Council+agrees+on+further+military+support+under+the+European+Peace+Facility.

Youngs, R. (2022). A Democratic Roadmap for Ukraine. *Forum 2000. Carnegie Europe*, September 27, 1–8.

<https://www.forum2000.cz/files/roadmap-for-ukraine-v2-3.pdf>.

References

Aleksandrov, O., Bordilovska, O., Veselovskyi, A. (2023). Mitsnishyi soiuz: konsolidatsiia demokratii unaslidok shyrokomasshtabnoi ahresii Rosii proty Ukrainy : analit. dop. [A stronger union: consolidation of democracies as a result of Russia's large-scale aggression against Ukraine: analyst. add]. Kyiv : NISD, 75. [in Ukrainian].

- Vidnianskyi, S.** (2022). Ukraina – Yevropeyskyi soiuз: novyi etap vzaiemovidnosyn v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny 2014–2022 rr. [The European Union: a new stage of relations in the conditions of the Russian-Ukrainian war 2014–2022]. *Mizhnarodni zviazky Ukrainy: naukovi poshuky i znakhidky – International relations of Ukraine: scientific research and findings*, 31, 10–37. [in Ukrainian].
- Dopomoha YeS Ukraini [EU aid to Ukraine]. Yevropeiska Komisiia. https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine_uk [in Ukrainian].
- Zahalna viiskova dopomoha Ukraini z boku YeS i krain-chleniv siahaie €8 miliardiv [The total military aid to Ukraine from the EU and its member states amounts to €8 billion]. Ukrinform, 14 lystopada 2022. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3614263-zagalna-vijskova-dopomoga-ukraini-z-boku-es-i-kraincleniv-sagae-8-milardiv-evro.html> [in Ukrainian].
- Zaiava hlav derzhav i uriadiv NATO shchodo napadu Rosii na Ukrainu [Statement by NATO heads of state and government regarding Russia's attack on Ukraine]. North Atlantic Treaty Organization, Issued on 25 Feb. 2022. [https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_192489.htm?selectedLLocale=uk](https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_192489.htm?selectedLocale=uk) [in Ukrainian].
- Kotsur, L.** (2022). Spivrobotnytstvo Ukrainy z NATO v umovakh voiennoho stanu [Ukraine's cooperation with NATO under martial law conditions]. Materialy IV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii na temu: «Transformatsiia systemy publicnogo upravlinnia v umovakh voiennoho chasu» (3 chervnia 2022 roku), Pereiaslav, 160–164. <https://drive.google.com/file/d/13p-jfrCOFd50sTemoBp7a132iIDFhH0q/view> [in Ukrainian].
- Kreml perekynuv v Ukrainu maizhe vsi svoi viiska z kordoniv Pivnichnoi Yevropy – ZMI [The Kremlin transferred almost all of its troops from the borders of Northern Europe to Ukraine – mass media]. Slovo i Dilo, 29 veresnia 2022. <https://www.slovoidilo.ua/2022/09/29/novyna/suspilstvo/kreml-perekynuv-ukrayinu-majzhe-vsi-svoyi-vijska-kordoniv-pivnichnovi-yevropy-zmi> [in Ukrainian].
- Lavrov namahaietsia zaliakuvaty svit «nepryiniatnoiu eskalatsiieiu», yakshcho Ukraini dadut dalekobiinu zbroiu [Lavrov is trying to scare the world with «unacceptable escalation» if long-range weapons are given to Ukraine]. Slovo i Dilo, 27 travnia 2022. <https://www.slovoidilo.ua/2022/05/27/novyna/svit/lavrov-namahayetsya-zalyakuvaty-svit-nepryjnyatnoyu-eskalacziyeyu-yakshho-ukrayini-dadut-dalekobiynu-zbroyu> [in Ukrainian].

- NATO zasterihaie rosiu vid vykorystannia khimichnoi zbroi v Ukraini [*NATO warns Russia against using chemical weapons in Ukraine*]. Ukrinform, 23 bereznia 2022. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3437820-nato-zasterigae-rosiu-vid-vikoristanna-himicnoi-zbroi-v-ukraini.html> [in Ukrainian].
- Pidsumky vidnosyn Ukraina-IeS u 2022 rotsi [*Results of Ukraine-EU relations in 2022*]. Predstavnytstvo Yevropeiskoho Soiuzu v Ukraini, 12.01.2023. <https://cutt.ly/y9EczyH> [in Ukrainian].
- Putin pryhrozyv novymy udaramy po Ukraini cherez zakhidni postavky zbroi: «Tudy, kudy shche ne byv» [*Putin threatened new strikes on Ukraine due to Western arms supplies: «Where he has not hit before»*]. Slovo i Dilo, 5 chervnia 2022. <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/05/novyna/bezpeka/putin-pryhrozyv-novymy-udaramy-po-ukrayini-cherez-zaxidni-postavky-zbroyi-tudy-kudy-shhe-ne-byv> [in Ukrainian].
- Sydorenko, S.** (2023). U Orbana zabraly veto: yak vdalosia zniaty uhorsku blokadu zustrichei Ukraina-NATO [*Orban's veto was taken away: how it was possible to lift the Hungarian blockade of Ukraine-NATO meetings*]. Yevropeiska pravda, 22 bereznia. <https://www.euointegration.com.ua/articles/2023/03/22/7158449/> [in Ukrainian].
- Stoltenberh: My sohodni prodemonstruvaly, shcho dveri NATO – vidkryti [*We demonstrated today that NATO's doors are open*]. Ukrinform, 29 chervnia 2022. <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3518270-stoltenberg-mi-sogodni-prodemonstruvali-so-dveri-nato-vidkriti.html> [in Ukrainian].
- Stratehichna kontseptsii NATO – 2022: ukhvalena hlavamy derzhav i uriadiv na Madrydskomu samiti NATO 29 chervnia 2022 roku [*The 2022 Strategic Concept was adopted at the Madrid Summit, 29-30 June 2022*]. NATO, 2022. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept-ukr.pdf [in Ukrainian].
- Ukrainsko-italiiski dialohy [*Ukrainian-Italian dialogues*]. Politychni studii, 5 travnia 2023. <https://www.facebook.com/Ua.Politicus> [in Ukrainian].
- A Strategic Compass for a stronger EU security and defence in the next decade. *Council of the EU*, Press release 21 March 2022. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade/>.
- A Strategic Compass for Security and Defence. *The Diplomatic Service of the European Union*, 2023. https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en.

- Doorstep statement by NATO Secretary General Jens Stoltenberg ahead of the meeting of NATO Ministers of Foreign Affairs on 6 and 7 April 2022. *NATO*, 06 Apr. 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_194326.htm?selectedLocale=en.
- Doorstep statements by NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the Minister of Foreign Affairs of Ukraine, Dmytro Kuleba. *NATO*, 07 Apr. 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_194508.htm?selectedLocale=en.
- EU Civil Protection Mechanism. *European Commission*. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en
- EU Solidarity with Ukraine. *European Commission*. https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/information-people-fleeing-war-ukraine_en
- European Council meeting (15 December 2022) – Conclusions. *European Council*, Brussels, 15 December 2022. (OR. en), EUCO 34/22; CO EUR 29, CONCL 7. <https://www.consilium.europa.eu/media/60872/2022-12-15-euco-conclusions-en.pdf>.
- Interview | Richard Youngs: Democratic Quality of States is Diminishing. *Civil Georgia*, 2022. <https://civil.ge/archives/511062>.
- NATO Secretary General at EU Defence Ministerial: we must boost ammunition stockpiles, ramp up production, 08 Mar. 2023. *North Atlantic Treaty Organization*, https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_212610.htm?selectedLocale=en.
- Opening remarks by NATO Secretary General Jens Stoltenberg at the meeting of the North Atlantic Council with Finland, Georgia, Sweden, Ukraine and the European Union. *NATO*, 16 Mar. 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_193190.htm?selectedLocale=en.
- Press conference by NATO Secretary General Jens Stoltenberg following the extraordinary virtual summit of NATO Heads of State and Government. *NATO*, 25 Feb. 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_192455.htm?selectedLocale=en.
- Press conference by NATO Secretary General Jens Stoltenberg following the Extraordinary meeting of NATO Ministers of Foreign Affairs. *NATO*, 04 Mar. 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_192739.htm?selectedLocale=en.

- Press conference with NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the President of Latvia, Egils Levits. *NATO*, 08 Mar. 2022. https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_192804.htm?selectedLocal_e=en.
- rescEU. *European Commission*. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/resceu_en
- Stand Up for Ukraine campaign raises €9.1 billion. *European Commission*. https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine/stand-ukraine-global-campaign_en
- Statement of the heads of state or government, meeting in Versailles, on the Russian military aggression against Ukraine, 10 March 2022. *European Council, Statements and remarks*, 11 March 2022. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/11/statement-of-the-heads-of-state-or-government-on-the-russian-aggression-against-ukraine-10-03-2022/>.
- Ukraine: Council agrees on further military support under the European Peace Facility. *Council of the EU*, Press release, 2, February 2023. https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/02/02/ukraine-council-agrees-on-further-military-support-under-the-european-peace-facility/?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Ukraine%3A+Council+agrees+on+further+military+support+under+the+European+Peace+Facility.
- Youngs R.** (2022). A Democratic Roadmap for Ukraine. *Forum 2000. Carnegie Europe*, September 27, 1–8. <https://www.forum2000.cz/files/roadmap-for-ukraine-v2-3.pdf>.

*Стаття надійшла до редакції 16.03.2023 р.
Стаття рекомендована до друку 17.04.2023 р.*